

Matbaası), s. 5; a.mlf., *Mısır Niyâzi Divânı Şerhi* (nşr. Mahmut Sadettin Bilginer), İstanbul 1976, s. 131; Münîrî Belgradî, *Silsiletü'l-mukarrebîn*, Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 2819, vr. 139^b-141^a; Bursalı Mehmed Tâhir, *Menâkıb-ı Şeyh Hoca Muhammed Nürü'l-Arabî* (Külliyât içinde), İSAM Ktp., yazma, nr. 82588, s. 473-509; *Mecelle-i Umûr-ı Belediyeye*, I, 552-556; *Tomar-Melâmîlik*, s. 24-106; Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, II, 260-285, 289; Abdülbâki [Gölpınarlı], *Melâmîlik ve Melâmîler*, İstanbul 1931, s. 233, 276, 277; a.mlf., *100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar*, İstanbul 1969, s. 262-267; Ahmed Refik [Altınay], *Râfızîlik ve Bektaşîlik*, İstanbul 1932, s. 17, 24-25; Tayyib Okçî, "Quelques documents inédits concernant les hamzavites", *Proceeding of the Twenty Second Congress of Orientalists* (haz. Zeki Velidi Togan), Leiden 1957, II, 279-286; Yusuf Ziya İnan, *Seyyidü'l-Melâmî Muhammed Nürü'l-Arabî: Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri*, İstanbul 1971, s. 30-31, 71, 74, 79-83; a.mlf., 20. Asırda Bir Vahdet-i Vücûd Öğretisi: *Melâmet ve Tarikatlar*, İstanbul 2000, s. 287, 295, 298; Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadî ve İçtimâî Tarihi*, İstanbul 1974, II, 64-66, 466; Sabri F. Ülgener, *Dünyü ve Bugünü ile Zihniyet ve Din*, İstanbul 1981, s. 80-87; M. Ertuğrul Düzdağ, *Şeyhülislâm Ebus-suud Efendi Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı*, İstanbul 1983, s. 85-86, 196; Bakı Yaşar Altınok, *Hacı Bayram Veli Bayramîlik Melâmîler ve Melâmîlik*, Ankara, ts. (Oba Kitabevi), s. 236-269; Hasan Fehmi Kumanlıoğlu, *H. Pir Seyyid Muhammed Nür el-Melâmî el-Arabî: Hayatı, Şahsiyeti ve Bazı Tasavvufî Görüşleri*, İzmir 2001; Osman Türer, "Melâmîliğe Dair", *Türk Dünyası Araştırmaları*, XXXIX (1985), s. 25-51; Mustafa Kara, "Melametiye", *İFM*, XLIII/1-4 (1987), s. 561-598; Ahmet Yaşar Ocak, "XVI. Yüzyıl Osmanlı Anadolusu'nda Mesiyânîk Hareketlerinin Bir Tahlil Denemesi", *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi-Tebliğler*, Ankara 1990, s. 817-825; a.mlf., "Bünyâmîn Ayaşî ve Bayramî Melâmîliği", *Ayaş ve Bünyâmîn Ayaşî*, Ankara 1993, s. 15-19; a.mlf., *Osmanlı Toplumunda Zindıklar ve Mülhidler (15-17. Yüzyıllar)*, İstanbul 1998, s. 251-313; a.mlf., "Kanûnî Sultan Süleyman Devrinde Osmanlı Resmî Düşüncesine Karşı Bir Tepki Hareketi: Oğlan Şeyh İsmail-i Mâşûkî", *Osm.Ar.*, X, İstanbul 1990, s. 49-58; a.mlf., "XVI.-XVII. Yüzyıllarda Bayramî (Hamzavî) Melâmîleri ve Osmanlı Yönetimi", *TTK Belleten*, LXI/230 (1997), s. 93-110; a.mlf., "Kutb ve İsyânı Mehdiçi (Mesiyânîk) Hareketlerinin İdeolojik Arkaplanı Üzerine Bazı Düşünceler", *Toplum ve Bilim*, sy. 83, İstanbul 2000, s. 48-55; Reşat Öngören, *Osmanlılar'da Tasavvuf: Anadolu'da Süfîler, Devlet ve Ulema (XVI. yüzyıl)*, İstanbul 2000, s. 167-178, 286-300; Halil İnalıcı, *Osmanlı İmparatorluğu: Klâsik Çağ: 1300-1600* (trc. Ruşen Sezer), İstanbul 2003, s. 200-202; Hamid Algar, "The Hamzeviye: A Deviant Movement in Bosnian Sufism", *IS*, XXXVI (1997), s. 2-5; Rûya Kılıç, "Bir Tarikatın Gizli Direnişi: Bayramî Melâmîleri veya Hamzavîler", *Tasavvuf*, sy. 10, Ankara 2003, s. 251-270; Nihat Azamat, "Abdülkadir-i Belhî", *DİA*, I, 232; a.mlf., "Hamza Bâli", a.e., XV, 502-505; a.mlf., "İdrîs-i Muhtefî", a.e., XXI, 489-491.

DİA

MÉLANGES de l'INSTITUT DOMINICAIN d'ÉTUDES ORIENTALES du CAIRE

Kahire'de
1954 yılından beri yayımlanan
ilmî dergi.

Institut Dominicain d'Études Orientales du Caire, 1928 yılında A. Jaussen'in Kahire'de kurduğu Dominiken Manastırı bünyesinde yer alan ve kilise yetkililerince şarkiyat araştırmalarına katkı sağlaması istenen bir merkez olup araştırma alanları Mısır, Arap dünyası ve İslâm dinidir. Bilimsel çalışmaları Dominiken Manastırı'ndaki din adamları tarafından yürütülen enstitünün temel faaliyetlerinden biri konu edinilen medeniyet ve kültürlerin felsefî ve dinî cephelerinin incelenmesidir. Dikkatlerini bilhassa Arap dünyasının düşünce ve doktrin tarihine, şu andaki durumuna ve Batı ile ilişkisine teksif etmişlerdir. Enstitünün özellikle önem verdiği bir faaliyet alanı da eski ve modern Mısır'ın tarihi, doktrini ve kültürüydü. Ayrıca İslâm'ın kaynakları, teolojisi ve tasavvufu üzerine araştırmalar yapılırken müslüman entelektüellerle diyaloga önem verilirdi (Anawati, V, 1736).

Enstitü, kendi programları çerçevesinde Georges C. Anawati ve Louis Gardet'nin ortaklaşa hazırladıkları *Introduction à la théologie musulmane* (Paris 1948), Anawati'nin *Essai de bibliographie avicennienne* (Kahire 1950), J. Jomier'nin *Bible et Coran*'ı gibi eserleri yayımlamış, Arapça öğrenmek ve ilgili alanlarda uzmanlaşmak isteyenlerin yetişmesiyle meşgul olmuş ve *Mélanges de l'institut dominicain d'études orientales* (MIDEO) dergisini çıkarmaya başlamıştır. Önceleri yılda bir cilt olarak yayımlanan dergi daha sonra düzensiz çıkmaya başlamış, ancak iki veya üç yılda bir cilt yayımlanabilmiştir (XXIV. cildi 2000 yılında çıkmıştır).

Mélanges de l'institut dominicain d'études orientales du Caire enstitünün kuruluş gayesine uygun olarak üç alanda faaliyet göstermektedir. Öncelikle Dominiken araştırmacılarından teşekkül eden bir ekibin faaliyeti olduğu ve araştırma alanları dinî ve felsefî konulara yönelik bulunduğu genel anlamda Arap dünyasındaki düşünce tarihine özel bir katkı sağlama çabasıdır. İkinci olarak eski ve modern Mısır'ın tarihi, doktrinleri ve kültürel problemlerini ele

alın işlemektedir. Nihayet dergi genel anlamda müslümanların düşüncelerini tanımak, bu konuda derinleşmek, Mısır'daki kültürel akımlarla ilişki kurmak, kendi uzmanlık alanlarındaki Arap meslektaşları hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlere yardım etmek amacındadır. Derginin ilk on üç sayısı Kahire'deki Dârü'l-maârif, 14-18. sayılar Beyrut'taki Librairie au Liban tarafından yayımlanmıştır, 19. sayıdan itibaren bu faaliyeti Editions Peeters yürütmektedir. Derginin ilk on üç sayısının indeksini J. M. Fiey hazırlamıştır (Beyrouth 1980).

Dergide yazıları çıkanlar arasında Georges C. Anawati, Ferid Cebr, Jacques Jomier, de Beaucueuil, D. J. Boilot, İbrâhim Medkûr, Guy Monnot, A. Cortabarría ve E. Platti gibi araştırmacılar anılabilir. Dergide Kur'an ve Kur'an'daki bazı temel kavramlar, Fahreddin er-Râzî, Tantâvî Cevherî, M. Reşid Rızâ gibi müfessirler, Mısır'daki tefsir çalışmaları, tasavvuf, Halvetiyye, Rifâiyye ve Şâzeliyye gibi tarikatlar, kelâm ve felsefeye dair meseleler, ayrıca Kindî, Bîrûnî, Gazzâlî gibi şahsiyetler ve muhtelif dinlerle ilgili makaleler yanında Mısır'da yayımlanan Arapça eserlerin bibliyografyası, kitap tanıtımları yer almaktadır. Bunun yanında ilk sayısından itibaren Mısır'daki ilmî ve kültürel faaliyetlere de dergide yer verilmiştir. Dergi çeşitli dinî konularda hıristiyan bakış açısını yansıtmaması bakımından oldukça önemlidir.

BİBLİYOGRAFYA :

MIDEO, I-XXIV (1954-2000); G. C. Anawati, "Institut dominicain d'études orientales", *Catholicisme*, V, 1736-1737.

ÖMER FARUK HARMAN

MÉLANGES de l'UNIVERSITÉ SAINT JOSEPH

Beyrut
Saint Joseph Üniversitesi tarafından
çıkartılan dergi.

Saint Joseph Üniversitesi, Cizvitler'ce (Society of Jesus) Lübnan'da papaz yetiştirmek amacıyla kurulan bir öğretim kurumunun 1875'te üniversite statüsü kazanmasıyla oluşmuş, 1881'de papalık tarafından onaylanmış, felsefe ve teoloji alanında Roma Gregorien Üniversitesi gibi lisans ve lisans üstü eğitim verme yetkisi almış, aynı yıl bünyesinde bir ilâhiyat fakültesi açılmıştır. Diğer fakültelerle daha da genişleyen üniversitede 1902 yılında